

K. Thorsen

Optegnelser om Slægten S o r t h .

Michel Sort, Sognepræst i Aaker Anno 1520-1560, er den ældste Repræsentant for Slægten Sort paa Bornholm. I ældre Tid skreves Slægtsnavnet altid uden h.

Michel Sort skal efter Resens Beretning i Haandskriftet Nr.III fol.

i den Kallske Samling i det kongelige Bibliotek have været Præst i 40 Aar. Han har altsaa været det 17 Aar før Reformationen og maa være gaaet over fra Katolicismen til den Lutherske Bekendelse. Navnet Sort menes at antyde, at Hr. Michel var en indfødt Bornholmer og dette begrundes med, at der var adskillige Folk her, som hed Sort, samt at nogle af Øens Gaarde hed Sortegaard. Det er 3.Selvejergaard i Aaker og 21.Selvejergaard i Ibsker.

I den Tid, Lybækkerne havde Bornholm i Pant (1525-1575), nævnes Slægtsnavnet ogsaa paa Plattysk: Svart.

Henrik Swarthe nævnes saaledes 1 Juni 1545 i en Retssag paa Hammershus som Meddomsmand (Nævning) og at være Borger i Rønne (Hübertz Aktstykker til Bornholms Historie). En kendt Raadmandsslægt i Greifswald siden 1503 ved Navn Schwarz er i tidligere Tid paa Plattysk kaldet Schwart (Gesterding, Greifswalds Historie, Side 180).

I Aaret 1570 nævnes Henrik Svart Byfoged i Rønne. Han er dette Aar Dommer i en Retssag paa Hammershus.

Det er interessant at bemærke Fornavnene Michel og Henrik i Slægten Sort paa Bornholm langt ned i 1700-Tallet, et Fingerpeg om Afstamning fra ovennævnte.

Slægtslinien fra Sortegaard, 3.Selvejergaard i Aaker.

I Bornholms Præsters Indberetning af Anno 1651 om Øens Skattebønder m.m., hvoraf Originalen findes i Malmöhus Landskontors Arkiv, findes bl.a. optegnet følgende:

"Aaker Sougn. Decimantes (Tiendeydere). I Kongens oc Cronens Tiennere Schatte Bønder med deris Udbyggere oc Gadehuse."

1. (1.Selvejergaard) Niels Lauridsen. 2.Peder Bendtzønn. 3. (3.Selvejergaard, Sortegaard) ejet af Michel Suortt. Det er morsomt at se Navnet skrevet her omtrent som det lyder paa Bornholmsk: Svaart. 4. Eszbiørn Munch. 5. (5.Selvejergaard, Gadegaard) Eszbiørn Suort.

I Bornholms ældste Jordebog af 1662 i Landsarkivet i København findes Michel Sort endnu ejende og beboende Sortegaard i Aaker, medens der paa 35 Selvejergaard, Hovedgaard, i Nylars findes boende en Hanns Saart. Man ser saaledes stadig Variation i Skrivemaaden.

I den følgende Jordebog af 1689 findes paa Sortegaard i Aaker Michel Sorts Søn Mogens Sort og paa Nabogaarden 4 Vornedegaard kaldet Munkegaard Henrik Sort, sandsynlig en anden Søn fra Sortegaard. Denne Henrich Sort, der endnu boede paa 4 Vornedegaard 1719 ifølge den daværende Jordebog, blev Stamfader til en af Linierne. Han var velhavende, idet han købte sin Gaard skattefri og derfor betegnedes "Proprietær" (virkelig Ejendomsbesidder). Henrich Sort havde to Sønner a og b: + en datter iflg. Ø.S. s. 3. *Sortegaard*.

- a. Peder Henrichsen Sort, nævnes 1719 Ejer af 6 Selvejergaard, Østre Skovgaard, Egeby, Aaker, og 1737 Besidder af sin Fædrenggaard 4 Vornedegaard, Sigaard, Aaker. Han blev gift 29. 10. 1702 med Berette Jensdatter, Datter af Jens Ipsen, Gaardejer, 6 Selvejergaard, Egeby, Aaker.
- b. Jørgen Henrichsen Sort, nævnes 1700 og 1737 Gaardejer til 2. Selvejergaard, Dammegaard, Aaker. Gift med Bodil Hansdatter. De havde Børnene:

Mads Sort,
Børild Sort,
Anne Sort,
Henrich Sort og
Karen Sort.

Ogsaa denne Gaard var Proprietærgaard. Ifølge Bornholms gamle Skik og Vedtægt overgik Dammegaard til den yngste Søn og Arving Gaarddrønten?

Henrich Jørgensen Sort, der ejede Gaarden til sin Død 1786, Skifte 9. Oktober. Han var gift med Maren Kofoed, Datter af Absalon Kofoed, 34 Selvejergaard, Lauegaard, Aaker.

Henrich Sort og Maren Kathrine Kofoed (født 1751) havde følgende Børn, født paa Dammegaard:

1. Jørgen Henriksen Sort, født 1768, Kaptajn, Gudhjem.
2. Peder Kofoed Henriksen Sort, f. 1772.
3. Hans Madsen Sort, f.f. 1775.
4. Hans Konradt Sort, f. 1775.

5. Anne Cathrine Henrichsdatter Sort, f. 1780.

6. Lars Henriksen Sort, f. 1782.

7. Boel Kirstine Henrichsdatter Sort, f. 1785.

Alt ifølge Folketællingslisterne 1787.

Den yngste Søn Lars Henriksen Sort, døbt 26. 1. 1783, arvede Dammegaard, død 23. 6. 1849. Gift med Kathrine Sophie Dam (1789-1836).

Esper Sort boede Anno 1719 paa 15 Selvejergaard, Slusegaard i Pedersker. Han er troligvis en direkte Efterkommer efter den forannævnte Eszbiørn Suort, 1651 paa 5 Selvejergaard, Gadegaard, Aaker.

Hans Nielsen Sort nævnes 1723 boende paa 52 Selvejergaard, Vejrmøllegaard i Aaker, som han ogsaa ejede 1719. Hans Hustru Bodil født 1656, blev begravet 18. 5. 1734, 77 Aar gammel.

Slægten S o r t (Sorth) i Rønne.

- A. Anders Nielsen Sort, Stamfaderen til denne Linie, var Sønsøn af foran nævnte Hans Nielsen Sort, 52 Slg. Aaker.
Anders Nielsen Sort ejede 52 Slg. Vejrmøllegaard fra c. 1734-1760. Han var gift med Giertrud Terkelsdatter, Datter af Terkel Jensen, 13 Selvejergaard, Hyseregaard, Vellensby, Nylars.
Anders Nielsen Sort og Giertrud Terkelsdatter havde følgende Børn, her betegnet ved Bogstaverne B 1 - B 6.
- B 1. Hans Andersen Sort, født 1735, Gaardejer, 58 Selvejergaard, Lille Pilegaard, Tingsted, Vestermarie.
En Søn af ham er C 1.
C 1. Niels Hansen Sort, f. 1761, Gaardejer paa 58 Slg. Tingsted, 1801 og 1803. Gift med Margrethe Nielsdatter, f. 1764.
- B 2. Bodil Andersdatter Sort, født 1738, gift 1762 med Lars Hansen, født 1727, begr. 21. 10. 1785, 58 Aar gl., Gaardejer 42 Slg. Vasegaard, Aaker, Søn af Hans Larsen, Vasegaard, født 1701, død 1753. En Datter Gundel Larsdatter (1766-1837) gift to Gange, boende paa Vasegaard.
- B 3. Jens Andersen Sort, født 1740, fra 1769 Gaardejer paa Fædrengaarden 52 Slg. Vejrmøllegaard, Aaker, flyttede 1778 til 21 Selvejergaard, Østerlars, Kjeldseby, fra 1788 boende paa 29

Selvejergaard, Bækkegaard, Sose, Vestermarie. Gift med Sidsel Madsdatter, født 1745. De boede paa 29 Slg. endnu i 1803.

- B 4. Peder Andersen Sort, født c. 1737, blev gift c. 1770 med Margrethe Monsdatter, født 1721, Enke paa 27 Selvejergaard, Sose, Vestermarie. Hun havde været gift 2 Gange før.
- B 5. Anders Andersen Sort, født c. 1750; se det følgende.
- B 6. Bærild Andersen Sort, født 1755, var Gaardarving til 52 Selvejergaard, Vejrmøllegaard, hvilken han overtog ved Myndighedsalder 1775.

Bærild Andersen, 52 Slg. Aaker, laaner 17. 6. 1775 333 Rigsdaler 2 Mk. af Rønne Hospitals Midler mod 1. Prioritet i Gaarden. Kapitalen tilbagebetales Hospitalet 30. 3. 1793.

Han var gift 2 Gange. Hans anden Hustru nævnes 1787 - Folketællingen - Marie Madsdatter, født 1762. Hans Børn:

Anders Bærildsen (Sort) 10 Aar

Jørn Bærildsen 5 Aar

Giertrud Kristine Bærildsdatter 7 Aar

Margrethe Elisabeth Bærildsdatter 2 Aar (sidste ægteskab)

Siden boede andre Slægter paa Vejrmøllegaard.

- B 5. Anders Andersen Sort, født c. 1750 paa 52 Selvejergaard, Vejrmøllegaard i Aaker. Han blev ved Aar 1775 Ejer af 25 Selvejergaard i Sose, Vestermarie, kaldet Vingevænge eller Smørmosegaard. Hans Brødre Peder og Jens var som nævnt Besiddere af Nabogaardene 27 Slg. og 29 Slg. Paa Smørmosegaard er Anders Andersen Sort boende ved Folketællingen 1787 og nævnes da 37 Aar gammel. Man kan se, at han har giftet sig Gaarden til. Thi hans Hustru Karen Johnsdatter, født 1758, er Datter af John Hansen, der som Undentagsmand og 72 Aar gammel endnu bor paa Gaarden. Han er født 1715, Søn af Hans Nielsen, Smørmosegaard. Anders Andersen Sort og Karen Johnsdatter nævnes ved Folketællingen at have følgende tre Børn, der her skal betegnes C 1 - C 3.
- C 1. Boritte Cathrine Sort, 10 Aar gammel (født 1777)
- C 2. Peder Andersen Sort, 8 Aar gammel (født 1779)
- C 3. Karen Kirstine Sort, 2 Aar gammel (født 1785).

I 1801 finder vi helt andre Folk boende paa Smørmosegaard, men samtidig Anders Andersen Sort boende som Avlsbruger i Rønne. Bopælen er

det gamle Matr. Nummer 486b, det nuværende Nummer 620b, Nordsiden af Lille Tverstræde, Hjørnet af Nørregade og ud til Møllegade. I Rønne Købstads Brandforsikringsprotokol af 1801 findes følgende Taxation:

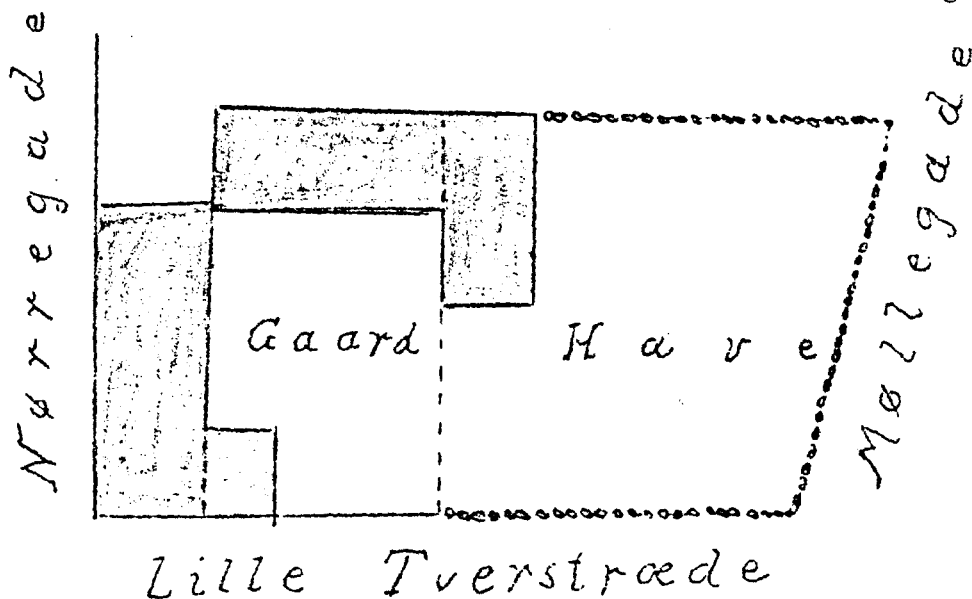
"Anno 1801 den 17 Februari have vi undertegnede Taxationsmand Lars Frieberg og Michel Rasmussen under Assistance af Byeskriver Barclay begyndt den i 7 § af Brandforsikrings Anordningen for Kjøbstæderne i Danmark af 29 February 1792, befalede almindelige Omvurdering over Rønne Kjøbstads samtlige Gaarde, Huuse og Bygninger, og i Overensstemmelse med bemeldte Anordnings 1, 2 og 3 § taxeret samme som følger etc."

Den 13 Martij var man naaet til Nørre Qvarteer, Nørregades østre Side, Matr. Nummer 486b.

Avlsmand Anders Andersen Sort, en Gaard.

- a, Forhuus 7 Fag Egebindingsværk, klinede Vægge, Straaetag, indrettet til Stuer, Kjøkken og Port, 1 Skorsteen, 1 Jern Kakkelovn sat Huuset for 120 Rigsdaler.
- b, en Tvarlange i Øster tilbygget 2 Fag med Kældere under, dito Bygning og Tag, til Stue, sat for 40 Rigsdaler.
- c, een Sidelangde i Nord 5 Fag dito Bygning og Tag til Ladehuus sat for 30 Rigsdaler.
- d, en Sidelangde i Øster 1/2 Huus dito Bygning og Tag til Vognremise og Brændehuus sat for 10 Rigsdaler.

Ialt Taxation 200 Rigsdaler.

Avlsmand Anders Andersen Sorts Gaard 1801.

Efter Matrikelkort

I 1810 ejes den Avlsmand Anders Andersen Sort tidligere tilhørende Gaard af Avlsmand Hans Povlsen under samme Matrikel Nummer 486b og uforandrede Bygninger. A. A. Sort nævnes ikke mer i Rønne og maa vare død kort før. Om hans Søn berettes i det følgende omstaaende.

C 2. Peder Andersen Sort, født 1779 paa 25 Selvejergaard, Smørmosegaard, Vingevænge, Sose, Vestermarie, Søn af Anders Andersen Sort og Hustru Karen Johnsdatter, blev Sømand og siden selv Skibsfører i Rønne. Ligesom de fleste andre Sømand deltog han i Kaperfarten under Krigen med Engländerne 1807-1814.

I Fortegnelse over ind- og udgaaende Skibe i Rønne Havn for Aaret 1817 findes Skipper Peder Andersen Sort dette Aar at have gjort 5 Rejser. Skibet er paa 9 Commercelæster (18 Tons), hvorfor han ifølge Havnevedtagten betaler de saakaldte "Lysepenge" (Fyrpenge) 2 Skilling Navneværdi pr. Læst pr. Rejse.

Ifølge en Skibsfortegnelse af Aaret 1826 er Peder Andersen Sort Medejjer med en Trediedel i Smakskibet "Die Frau Martha", vistnok indkøbt fra Tyskland eller strandet her. De øvrige Medejjere var Skipper Peter Michael Kofoed og Sømand Hans Peter Kofoed.

Peder Andersen Sorts Hus nævnes i Rønne Købstads Brandforsikringsprotokol saaledes:

"Aar 1817 den 17 December have vi undertegnede Taxationsmænd Mikkel Rasmussen og Hans Espersen under Assistance af Oberkrigskommissair og Byeskriver Rasch paabegyndt den i Overensstemmelse med Brandforsikrings Anordningen for Kjøbstæderne i Danmark af 29 Februar 1792 og Plakaterne af 13 Martii 1813 og 17 Juni 1817, samt ifølge den Byeskriveren igjennem Amtet og Byefogden communicerede Cancellieskrivelse af 31 August 1817 almindelige Omvurdering over Rønne Kjøbstads samtlige Gaarde, Huuse og Bygninger, og blev denne Forretning paabegyndt som følger etc."

Den 20 December taxeredes blandt andet Skipper Peder Andersen Sorts Hus saaledes:

"Larsegade, østre Side, Matrikel Nummer 124. En Vinkellængde 9 Fag, Straaetag, klinede Vægge, Ege- og Fyrrebindingsværk, 1 Skorsteen, indrettet til Stueværelser med 1 Jernkakkellovn, ialt sat for 180 Rigsbankdaler Sedler, nedskrevet til 70 Rigsbankdaler Sølvværdi."

Denne Nedskrivning var en Følge af Statsbankerotten 1813 og den deraf følgende Finanskrise, med stærkt Kursfald af den danske Mønt.

Peder Andersen Sorth lod i de følgende Aar to Lodder af Ejendommen frastykke, hvilke han solgte til Byggepladser.

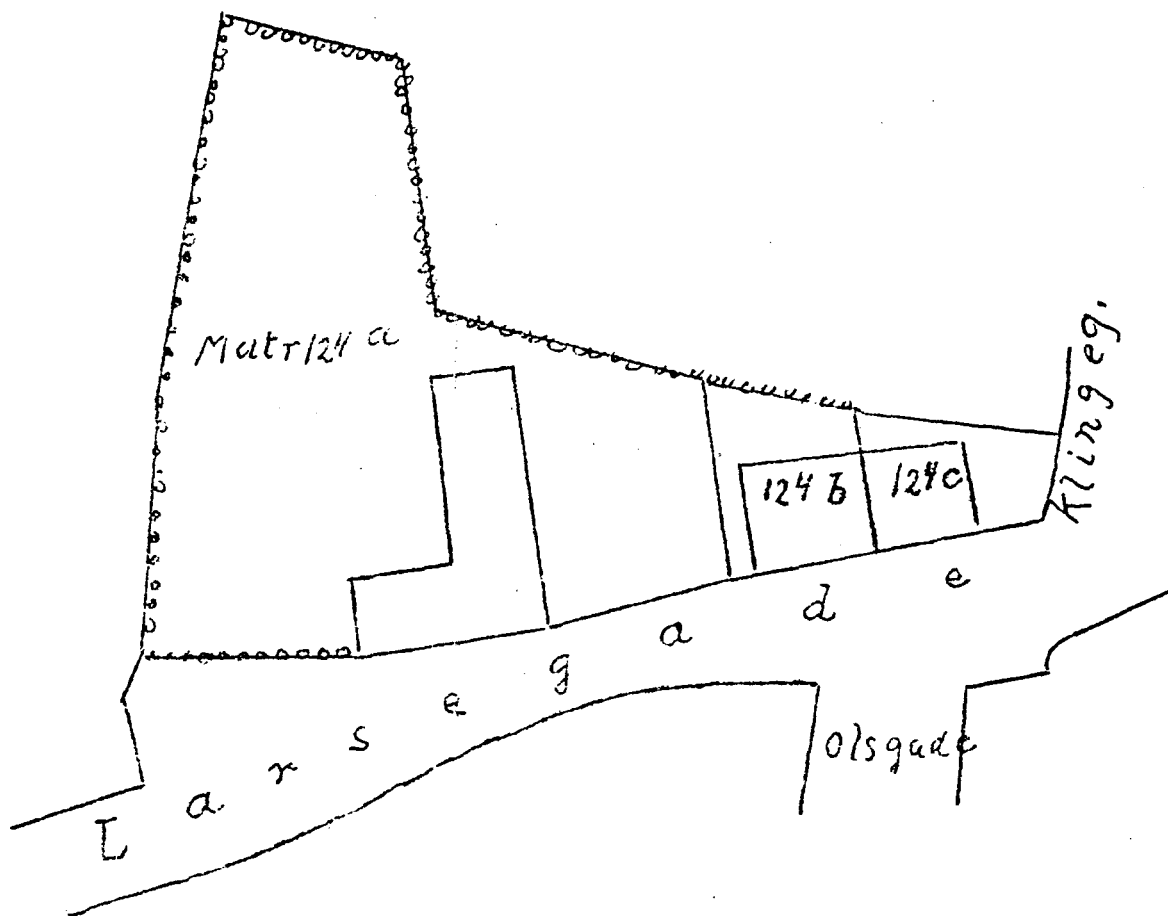
Saaledes er Ejendommen i 1827 delt og taxeret som følger:

Matr. 124a Skipper Peder Andersen Sort, en Vinkellangde, sat for 270 Rigsdaler Sølv. Kursen er rettet op, og Forsikringen forhøjet.

124b Jesper Munch, en Langde, taxeret for 160 Rigsdaler Sølv.

124c Hans Madsen, en Langde, taxeret for 160 Rigsd. Sølv.

Skipper Peder Andersen Sort's Ejendom 1827.

Skipper Peder Andersen Sort afgik ved Døden 28 September 1842, 64 Aar gammel. 1843 er Skifte efter afdøde Skipper Peder Andersen Sorts og efterladte Enkes Bo.

Skipper Peder Andersen Sorts Søn af samme Navn:

D. Peder Andersen Sorth, Marmester i Rønne, blev gift 1856 med Hansine Dich af Gudhjem. Denne Slægts ældste Led var Johan Dich og Hustru Trine i Gudhjem. Deres Søn Hans Johansen Dich, født i Gudhjem 1704, død 1771, havde tre Sønner, nemlig Mogens Hansen Dich,

født 1739, død 1759, Didrich Hansen Dich, født 1740, død 1804 i Gudhjem, Eskild Hansen Dich, født 1741. Dennes Søn Hans Dich var Farfar til Hansine Dich.

En Broder til Murmester Sorth var Kristoffer Sorth, Skibsfører, Rønne. Var i Stormfloden 1872 ude som Fører af Skonnert Nestved, Reder Agent M.Christiansen, men klarede Skibet frelst i Havn. - Murmester Peder Andersen Sorth og Hansine Dichs Børn: E 1 - E 4.

E 1. Andreas Peter Sorth,

f. 9.6.1857, død 4.3.1938. Skibstømrer, Baadebygger Rønne.

Gift 22.8.1890 med Thora Marie Jensen, f.3.3.1865, død 9.3.1933.

Børn: F 1 - F 3.

F 1. Petra Hansine Sorth, f.2.7.1891, gift 2.7.1914 med

Typograf Aksel Elias Mogensen, f.11.11.1888.

Børn: G 1 - G 3.

G 1. Karl Otto Sorth Mogensen, f.18.5.1915, Arkitekt

gift med Laura

Børn:

Karen

Kirsten

Peter.

G 2. Inger Mogensen, f.27.11.1917

gift med Rudolf Pedersen, Bankbestyrer, Andelsbanken, Aakirkeby.

Børn:

Birthe

G 3. Ellen Mogensen, f.5.4.1921, Trikotagehdlr. St.Torv, Rønne.

gift med Bankfuldmægtig Karl Andersen, Andelsbanken, Rønne.

Børn: Per Ole

Poul

F 2. Ellen Marie Sorth, f.19.12.1892

gift 18.6.1916 med Bager Viktor Jørgensen, f.18.7.1892.

Børn: Edith Jørgensen, f.27.9.1929

gift med Inspektør Frank Mogensen, Gartnervangen.

Børn:

Kjell

Bent

F 3. Thora Andrea Sorth, f.22.12.1897.

Gift 9.4.1930 med Ludvig Johannes Hansen, f.21.4.1895
Købmand, Kolonial engros, Rønne.

Børn: G 1 - G 3.

G 1. Hans Jørgen Hansen, f.25.1.1931

Civilekonom, HA & HD i Regnskabsvesen, Dansk ESSC,
Regnskabschef 1967.

Gift 2.11.1957 i New York med Lis Krømmer Andersen,
f.29.7.1937.

Barn: ^{Pig}Mette Krømmer Hansen, f.2.12.1960.

G 2. Niels Andreas Hansen, f.19.10.1932

lært Isenkram, konsulent Veksø.

Gift 2.5.1958 med Birte Gunver Glaser (Eisenach),
f.19.7.1935.

Barn:

Klaus Dieter Hansen, f.29.9.1959.

G 3. Jens Christian Hansen, f.7.2.1935. Tandlæge.

E 2. Hans Christian Sorth,

Stenhugger (bl.a.: Isbjørn til Kbhvns.Raadhus, og Modersmaalet
i Skitelund)

Gift med Laura Tranberg fra Gudhjem.

Børn: F 1 - F 5.

F 1. Hans Peter Sorth,

Maskinmester, Toldvæsenet, Kbhvns.Havn.

Gift med Louise Petersen

Barn:

Hans Jørgen Sorth, Glarmester, Rø.

F 2. Karl Sorth

Tømrer, Fisker Gudhjem

Gift med Lonny Olsen

F 3. Charles Sorth,

Stenhugger, Rønne

Gift med

F 4. Edith Sorth

Rønne. Gift med Skibsfører

F 5. John Sorth

E 3. Anders Julius Sorth,

Sømand, Matros i "66".

Gift med Marie Jensen

Barn: F 1 - F 6.F 1. Juliane Sorth

gift med Representant Oscar (?) Olsen

F 2. Magda Sorth, f. 7.7.1898

gift med Købmand Johan C. Frandsen, Rønne.

Barn:

Curt Frandsen.

F 3. Johannes Andreas Sorth

Snedkermester, Møbelfabrikant, Nekse.

Gift med Pedersen

Barn:

Karsten Sorth, Møbelfabrikant, Nekse.

F 4. Louise Sorth ; *repræsentant, København, død 1967*lært Isenkram, Representant, Knudsker. *f. 1904**g. m. Esther Jensen*Barn:Flemming Sorth, Representant, Knudsker. *København, gift**Udtek g. m. Uccuspektiv Bent Pedersen*F 5. Anne Margrethe Sorthgift med Arkitekt Hansen, Vestermarie *Snorrebækken 72.*Barn:

Ruth Hansen

F 6. Svend Aage Sorth f. 25.4.19.. , død ung.E 4. Martha Kathrine Sorth, f. 20.8. , død 28 (29).1.1931. Ugift.

Pihl (Piil) - slægten på Bornholm.

Kilder: Bornh.Samlinger 1925-26
Kures: Gårde på Bornholm-

5034. Jens Jespersen
69.sg. Pilegård, Klemensker sg.
ældste ejernavn, slutningen af 1500 og første 10 år af 1600

Børn:

2517. Karen Jensdtr.
d. ca. 1653
1° Ared Pedersen, d. ca. 1621

2516. 2° Peder Christensen ca.1622
disse to overtager 69.sg. efter hinanden
Peder Christensen er sandemand. Ved sin død efterlod han
gården gældfri
død 1665 *skal ligge i 1655*
Børn af 1°:

Hans Aredsen

Mogens Aredsen, d. før 1632

Børn af 2°:

1258. Christen pedersen 69.sg.
Sandemand, sergent v. 3.landkomp.
død 1678

g.med

1259 Karen Andersdtr., d. 1699
Børn: 2 sønner, 6. døtre

Anders

Kirsten, f. 1651, d. 4.12.1724

Bertha

Birgitte sk. 1720

629. Karen (Cathrine) Christensdtr.
f. 1655, bg. 15.4.1737 Nylars
g.med

628. Hans Hansen Koefoed
(søn af 1256. Hans Pedersen Koefoed og 1257) Mette Absalons-
dtr. Bagge)
f. 1655, bg. 28.12.1728
ejer St. Myregård, Nylarsker sg,
7 børn.

598. Hans Christensen Pihl, 69.sg.
Sandemand, sergent i 3.landkomp.
d. 1733, skifte
g.med

599. Maren Hansdtr. Koefoed
dtr. af Hans Pedersen Koefoed, borgm. i Rønne
d. 1745

Børn:

a. Conrad Hansen Piil, vejer og måler i Fåborg
d. 1748

g.m. Mette Christensdtr. Actonia - 1 barn

2° 1.6.1745 med Susanne Hermansdter. Broch, død 1771.

- b. Christen Piil, sognedegn til Olsker-Allinge
3 børn
- c. Hans Hansen Piil, skovridder
69.sg. Pilegård, Klemensker
død 31.5.1748, sk. 25.6. s.å.
g. 10.12.1729 med
Anna Koefoed, datter af Mads Hansen Koefoed, St.Almegård,
Knudsker sg. og Anna Pedersdtr.Lesler
f. 1705, begr. 15.9.1768, sk. 17.9.s.å.
10 børn.
- d. Mette Hansdtr. Piil
g.med Hans Madsen, søn af Mads Madsen, 21.sg.Åker og Karen
Pedersdtr.
f. ca. 1678, skifte 13.5.1748
Herredskaptajn
8 børn.
- e. Annike Hansdtr. Piil
skifte 1.12.1761
g.m. Hans Mogensen, 66.sg. Klemensker
skifte 12.8.1754 - 7 børn.
- f. Elisabeth Hansdtr. Piil
g.m. Hans Munch, 18.sg. pedersker sg.
7 børn.
299. Karen Hansdstr. Piil
1° Jacob Larsen
2° 2.12.1716 i Østerlars med
298. Jens Jensen, 37.sg.Østerlars
Børn:
- a. Jacob Jensen, sergent i Rønne
- b. Christen Jensen Piil
31.sg. Kuregård, Ø.Marie
g.med
Ellen Larsdtr., sk. 6.9.1781
3 børn.
- c. Hans Kofoed, 10.sg. Krakken, Åker sg.
skifte 5.8.1765
g.med Karen Christensdtr. - 3 børn
- d. Karen Kirstine Jensdtr.
g.med Mads ?? - 2 børn
149. Maren Jensdtr.
db. 30.4.1719
148. g.m.Peder Jørgensen, sk. 7.6.1762
22.sg. Lynggård, Nylarsker
se ane 148.
- f. Giertrud Jensdtr.
gift med pottemager i Rønne, Jens Pelle.